

	2 milion Garage 2000)
	3. पर्यायम् लिखत। अरण्ये=
	4. विभिन्तवचनम् लिखत्। (i) दैर्भाग्यात् (ii) अन्यस्मिन्
	5. स: वने जालं विस्तीर्य गृहम् आगतवान्—इति वाक्ये किं किं कर्मपदम्?
	(i) ————————————————————————————————————
	6. उपसर्गं चित्वा लिखत। (i) विस्तीर्य (ii) निर्वाहयति (iii) आगतवान्
	7. अनयो: पदयो: क: धातु:? विस्तीर्य, विस्तारिते (स्तर्, स्तृ, विस्तृ)
उत्तरम्-	
-	. 1. व्याधः 2. पक्षिमृगादीनाम् 3. जालम् 4. जाले
	. 1. अन्यस्मिन् दिवसे प्रातःकाले यदा व्याधः वनं गतवान् तदा सः व्याघ्रं जाले बद्धं दृष्टवान्।
	2. व्याधः अचिन्तयत्—व्याघ्रः मां खादिष्यति अत एव पलायनं करणीयम् इति।
ш	. 1. व्याध: 2. एक: 3. वने 4. (i) पञ्मी एकवचनम् (ii) सप्तमी एकवचनम्
	5. (i) जालम् (ii) गृहम् 6. (i) वि (ii) नि:/निर् (iii) आ 7. स्तृ
(2) पूर्णवाक्येन अधोदत्तान् प्रश्नान् उत्तरत —(निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर सम्पूर्ण वाक्य में दीजिए—)
(- /	1. जाले बद्धः व्याघः व्याधम् किमवदत्?
	2. जनाः नदीजले कि कि कुर्वन्ति?
	3. जना: वृक्षेम्य: कथं कष्टं दर्दित?
	4. चञ्चल: लोमशिकायै किम् असूचयत्?
32111	- 1. जाले बद्धः व्याघ्रः व्याधम् अवदत्-भो मानव! कल्याणं ते भवतु। यदि त्वं मां मोचयिष्यसि
उत्तरम्-	- 1. जाल बद्धः व्याधः व्याधम् अवदत्—मा मानवः कल्याणं त भवतु। यादं त्व मा माचायव्यास तर्हि अहं त्वां न हनिष्यामि इति।
	 जनाः नदी-जले स्नानं ब्लुवेन्ति, वस्त्राणि प्रक्षालयन्ति, मलमूत्रादिकं च विसुजन्ति।
	3. जनाः वृक्षान् कुठारैः प्रहृत्य तेम्यः कष्टं ददति।
	 व्याघः लोमशिकायै असूचयत्–मया अस्य व्याघ्रस्य प्राणाः रिक्षताः परम् एषः मामेव खादितुम्
	इच्छति इति।
(3	
(3) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?)
(3) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?)
(3) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) कः/का कम्/काम् प्रति
(3) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) कः/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचयिष्यसि तर्हि अहं त्वां न हनिष्यामि।
(3	क:/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) क:/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचयिष्यसि तर्हि अहं त्वां न हिनष्यामि। 2. अहं त्वत्कृते धर्मम् आचिरितवान्।
(3	कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) कः/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचयिष्यसि तर्हि अहं त्वां न हिनष्यािम।
<i>(3</i> उत्तरम्–	क:/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) क:/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचयिष्यसि तर्हि अहं त्वां न हिनष्यािम।
	क:/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) क:/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचयिष्यसि तर्हि अहं त्वां न हिनष्यािम।
) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?)
) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) कः/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचियष्यसि तर्हि अहं त्वां न हिनष्यामि। 2. अहं त्वत्कृते धर्मम् आचिरितवान्। 3. मानवाः अस्माकम् छायायां विरमन्ति। 4. का वार्ता, मामि विज्ञापय। 5. सम्प्रति पुनः कूर्दनं कृत्वा दर्शय। कः/का कम्/काम् प्रति 1. व्याघः व्याधम्
) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) कः/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचिथव्यसि तर्हि अहं त्वां न हिनव्यामि। 2. अहं त्वत्कृते धर्मम् आचिरितवान्। 3. मानवाः अस्माकम् छायायां विरमन्ति। 4. का वार्ता, मामिप विज्ञापय। 5. सम्प्रति पुनः कूर्दनं कृत्वा दर्शय। कः/का कम्/काम् प्रति 1. व्याघः व्याधम् 2. व्याधः व्याधम्/चञ्चलम्
) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) कः/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचियष्यसि तर्हि अहं त्वां न हिनष्यामि। 2. अहं त्वत्कृते धर्मम् आचिरितवान्। 3. मानवाः अस्माकम् छायायां विरमन्ति। 4. का वार्ता, मामिप विज्ञापय। 5. सम्प्रति पुनः कूर्दनं कृत्वा दर्शय। कः/का कम्/काम् प्रति 1. व्याधः व्याधम् 2. व्याधः व्याधम्/चञ्चलम्
उत्तरम्−	क:/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) क:/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचियध्यसि तर्हि अहं त्वां न हिनध्यािम। 2. अहं त्वत्कृते धर्मम् आचिरतवान्।
उत्तरम्−) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) कः/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचियष्यसि तर्हि अहं त्वां न हिनष्यामि। 2. अहं त्वत्कृते धर्मम् आचिरतवान्। 3. मानवाः अस्माकम् छायायां विरमन्ति। 4. का वार्ता, मामिप विज्ञापय। 5. सम्प्रति पुनः कूर्दनं कृत्वा दर्शय। - कः/का कम्/काम् प्रति 1. व्याप्रः व्याधम् 2. व्याधः व्याधम् 3. वृक्षः व्याधम्/चञ्चलम् 4. लोमशिका चञ्चलम्/व्याधम् 5. लोमशिका व्याप्रम (क) पदानि पृथक् कुरुत—(पदों को पृथक् कीजिए—)
उत्तरम्−) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) कः/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचियष्यसि तर्हि अहं त्वां न हिनष्यामि। 2. अहं त्वत्कृते धर्मम् आचिरतवान्। 3. मानवाः अस्माकम् छायायां विरमन्ति। 4. का वार्ता, मामिप विज्ञापय। 5. सम्प्रति पुनः कूर्दनं कृत्वा दर्शय। कः/का कम्/काम् प्रति 1. व्याघ्रः व्याधम् 2. व्याधः व्याधम् 4. लोमशिका चञ्चलम्/व्याधम् 5. लोमशिका व्याप्रम 5. लोमशिका व्याप्रम 1. जलमानीय = + 2. द्रष्टुमिच्छामि = +
उत्तरम्−) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) कः/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचियष्यसि तिर्हं अहं त्वां न हिनष्यामि। 2. अहं त्वत्कृते धर्मम् आचिरितवान्। 3. मानवाः अस्माकम् छायायां विरमन्ति। 4. का वार्ता, मामिप विज्ञापय। 5. सम्प्रति पुनः कूर्दनं कृत्वा दर्शय। कः/का कम्/काम् प्रति 1. व्याघः व्याधम् 2. व्याधः व्याधम् 3. वृक्षः व्याधम्/चञ्चलम् 4. लोमशिका चञ्चलम्/व्याधम् 5. लोमशिका च्याघ्रम 5. लोमशिका चञ्चलम्/व्याधम् 5. लोमशिका च्याघ्रम 6. लोमशिका चञ्चलम्/व्याधम् 7. व्याधमानिय = + 2. द्रष्टुमिच्छामि = + 4. समाचरत् = + 4. समाचरत् = + 4.
उत्तरम्- (4)) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) कः/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचिथ्यसि तर्हि अहं त्वां न हिनिष्यामि। 2. अहं त्वत्कृते धर्मम् आचिरितवान्। 3. मानवाः अस्माकम् छायायां विरमन्ति। 4. का वार्ता, मामिप विज्ञापय। 5. सम्प्रति पुनः कूर्दनं कृत्वा दर्शय। कः/का कम्/काम् प्रति 1. व्याघः व्याधम् 2. व्याधः व्याधम् 3. वृक्षः व्याधम्/चञ्चलम् 4. लोमशिका चञ्चलम्/व्याधम् 5. लोमशिका व्याप्रम 1. जलमानीय = + 2. द्रष्टुमिच्छामि = + 3. प्राणिभक्षामिव = + 4. समाचरत् = + 5. एवमेव = +
उत्तरम्- (4)	## ## ## ## ## ## ## ## ## ## ## ## ##
उत्तरम्- (4)) कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) कः/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचयिष्यसि तर्हि अहं त्वां न हिनिष्यामि। 2. अहं त्वत्कृते धर्मम् आचिरितवान्। 3. मानवाः अस्माकम् छायायां विरमन्ति। 4. का वार्ता, मामिप विज्ञापय। 5. सम्प्रति पुनः कूर्दनं कृत्वा दर्शय। - कः/का कम्/काम् प्रति 1. व्याप्रः व्याधम् 2. व्याधः व्याधम् 3. वृक्षः व्याधम्/चञ्चलम् 4. लोमशिका चञ्चलम्/व्याधम् 5. लोमशिका व्याप्रम 1. जलमानीय = + 2. द्रष्टुमिच्छामि = + 3. प्राणिभक्षामिव = + 4. समाचरत् = + 5. एवमेव = + (क) 1. जलम् + आनीय 2. द्रष्टुम् + इच्छित 3. प्राणिभक्षाम् + इव 4. सम् + आचरत् 5. एवम् + एव
उत्तरम्- (4)	## ## ## ## ## ## ## ## ## ## ## ## ##
उत्तरम्- (4)	क:/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) क:/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचियव्यसि तिर्हं अहं त्वां न हिनव्यामि।
उत्तरम्- (4)	कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?)
उत्तरम्- (4)	क:/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?) क:/का कम्/काम् प्रति 1. यदि त्वं मां मोचियव्यसि तिर्हं अहं त्वां न हिनव्यामि।
उत्तरम्- (4) उत्तरम्-	कः/का कम्/काम् प्रति कथयति? (कौन किससे कहता/कहती है?)

(६) शराविक्यांने बार्क्यांन प्रवस्तामा गान्यांने (विद्यानीयंत्रे बार्क्या का प्रवस्ता के अवसार
(5) अधोदत्तानि वाक्यानि घटनाक्रमेण योजयत-(निम्नलिखित वाक्यों को घटनाक्रम के अनुसार
लगाइए–)
1. व्याधः जालं प्रासारयत्।
2. व्याधः लोमशिकार्य निखिलां कथा न्यवेदयत्।
3. जाले पुनः तम् बद्धं दृष्ट्वा सः व्याधः प्रसन्नः सन् गृहम् आगच्छत्।
4. सा अवदत्–बाढ्म्। धा हं पुन: व्याघ्रं जाले बद्धं द्रष्टुम इच्छामि।
5. लोमशिका व्याघ्रम् अवदत्—सत्यं त्वया भणितम्।
6. लोमशिका अवदत्—पुन: कूर्दनं कृत्वा दर्शय इति।
7. नि:सहाय: भूत्वा स: प्राणभिक्षामिव अयाचत।
8. व्याघ्रः तं वृत्तान्तं दर्शयितुम् पुनः जाले प्राविशत्।
उत्तरम् - 1. व्याधः लोमशिकायै निखिलां कथां निवेदितवान्।
2. सा अवदत्—बाढ़म्! अहं पुन: व्याघ्रं जाले बद्धं द्रष्टुम् इच्छामि।
3. व्याध: जालं प्रासारयत्।
4. व्याघ्र: तं वृत्तान्तं दर्शयितुं पुन: जाले प्राविशत्।
5. लोमशिका अवदत्—पुन: कूर्दनं कृत्वा दर्शय इति।
6. नि:सहाय: भूत्वा स: प्राणिभिक्षामिव अयाचत।
7. लोमशिका व्याघ्रम् अवदत्-सत्यम् त्वया भणितम्।
 जाले पुन: तं बद्धं दृष्ट्वा स: व्याध: प्रसन्न: सन् गृहम् आगच्छत।
बहुविकल्पीयप्रश्नाः
(1) प्रवत्तविकल्पेभ्यः उचितं पवं चित्वा वाक्यपूर्तिं कुरुत-(दिए गए विकल्पों से उचित शब्द
चुनकर वाक्यपूर्ति कीजिए-)
(क) 1. धमनं भवति। (धर्मम्, धर्मे, धर्मः)
(47) 25 441 (444), 44, 44.)
2. व्याप्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता)
2. व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता)
 व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता) पुत्री नमिति। (मात्रम्, मातरम्, मातरम्)
2. व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता)
 व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता) पुत्री नमति। (मात्रम्, मातरम्, मातारम्) अनुजः ज्येष्ठा प्राणमत्। (स्वसरम्, स्वसुम्, स्वसारम्) व्याधः व्याघ्रं बिंहः निरसारयत् (निः+असारतय्)। (जालेन, जालम्, जालात्)
2. व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता) 3. पुत्री नमति। (मात्रम्, मातरम्, मातारम्) 4. अनुजः ज्येष्ठां प्राणमत्। (स्वसरम्, स्वसुम्, स्वसारम्)
 व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता) पुत्री नमित। (मात्रम्, मातरम्, मातारम्) अनुजः ज्येष्ठा प्राणमत्। (स्वसरम्, स्वसुम्, स्वसारम्) व्याधः व्याघ्रं बिहः निरसारयत् (नि:+असारतय्)। (जालेन, जालम्, जालात्) अहं त्वां जाले बद्धं प्रिपच्छामि। (प्रत्यक्षं, प्रत्यक्षम्, प्रत्यक्षः)
 व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता) पुत्री नमित। (मात्रम्, मातरम्, मातारम्) अनुजः ज्येष्ठां प्राणमत्। (स्वसरम्, स्वसुम्, स्वसारम्) व्याधः व्याघ्रं बिहः निरसारयत् (निः+असारतय्)। (जालेन, जालम्, जालात्) अहं त्वां जाले बद्धं प्रष्टुमिच्छामि। (प्रत्यक्ष, प्रत्यक्षम्, प्रत्यक्षः) उत्तरम् (क) 1. धर्मे 2. शान्ता 3. मातरम् 4. स्वसारम् 5. जालात्
2. व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता) 3. पुत्री नमित। (मात्रम्, मातरम्, मातरम्) 4. अनुजः ज्येष्ठा प्राणमत्। (स्वसरम्, स्वसुम्, स्वसारम्) 5. व्याधः व्याघ्रं बिहः निरसारयत् (निः+असारतय्)। (जालेन, जालम्, जालात्) 6. अहं त्वां जाले बद्धं द्रष्टुमिच्छामि। (प्रत्यक्ष, प्रत्यक्षम्, प्रत्यक्षः) उत्तरम्— (क) 1. धर्मे 2. शान्ता 3. मातरम् 4. स्वसारम् 5. जालात् 6. प्रत्यक्षम् (ख) 1. चञ्चलः लोमशिकायै निखिलां कथां । (अनिवेदयत्, निवेदयत् न्यवेदयत्) 2. जनाः वृक्षेभ्यः कष्टं । (ददन्ति, ददित्)
2. व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता) 3. पुत्री नमित। (मात्रम्, मातरम्, मातरम्) 4. अनुजः ज्येष्ठा प्राणमत्। (स्वसरम्, स्वसुम्, स्वसारम्) 5. व्याधः व्याघ्रं बिहः निरसारयत् (निः+असारतय्)। (जालेन, जालम्, जालात्) 6. अहं त्वां जाले बद्धं द्रष्टुमिच्छामि। (प्रत्यक्ष, प्रत्यक्षम्, प्रत्यक्षः) उत्तरम्— (क) 1. धर्मे 2. शान्ता 3. मातरम् 4. स्वसारम् 5. जालात् 6. प्रत्यक्षम् (ख) 1. चञ्चलः लोमशिकायै निखिलां कथां । (अनिवेदयत्, निवेदयत् न्यवेदयत्) 2. जनाः वृक्षेभ्यः कष्टं । (ददन्ति, ददित्)
 व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता) पुत्री नमित। (मात्रम्, मातरम्, मातरम्, मातारम्) अनुजः ज्येष्ठा प्राणमत्। (स्वसरम्, स्वसृम्, स्वसारम्) व्याधः व्याघ्रं बिहः निरसारयत् (निः+असारतय्)। (जालेन, जालम्, जालात्) अहं त्वां जाले बद्धं प्रत्यक्षम्, प्रत्यक्षम्, प्रत्यक्षः) उत्तरम् (क) 1. धर्मे 2. शान्ता 3. मातरम् 4. स्वसारम् 5. जालात् प्रत्यक्षम् (ख) 1. चञ्चलः लोमशिकायै निखिलां कथां (अनिवेदयत्, निवेदयत् न्यवेदयत्)
2. व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता) 3. पुत्री नमित। (मात्रम्, मातरम्, मातरम्, मातरम्) 4. अनुजः ज्येष्ठा प्राणमत्। (स्वसरम्, स्वसुम्, स्वसारम्) 5. व्याधः व्याघ्रं बिहः निरसारयत् (निः+असारतय्)। (जालेन, जालम्, जालात्) 6. अहं त्वां जाले बद्धं दृष्टुमिच्छामि। (प्रत्यक्षः, प्रत्यक्षम्, प्रत्यक्षः) उत्तरम्— (क) 1. धर्मे 2. शान्ता 3. मातरम् 4. स्वसारम् 5. जालात् 6. प्रत्यक्षम् (ख) 1. चञ्चलः लोमशिकायै निखिलां कथां । (अनिवेदयत्, निवेदयत् न्यवेदयत्) 2. जनाः वृक्षेभ्यः कष्टं । (ददन्ति, ददाति, ददति) 3. अहं त्वां जालात् । (मोचिष्णिम, मुञ्चिष्यामि, मोचियष्यामि)
2. व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता) 3. पुत्री नमित। (मात्रम्, मातरम्, मातरम्, मातरम्) 4. अनुजः ज्येष्ठा प्राणमत्। (स्वसरम्, स्वसुम्, स्वसारम्) 5. व्याधः व्याघ्रं बिहः निरसारयत् (निः+असारतय्)। (जालेन, जालम्, जालात्) 6. अहं त्वां जाले बद्धं दृष्टुमिच्छामि। (प्रत्यक्षः, प्रत्यक्षम्, प्रत्यक्षः) उत्तरम् (क) 1. धर्मे 2. शान्ता 3. मातरम् 4. स्वसारम् 5. जालात् 6. प्रत्यक्षम् (ख) 1. चञ्चलः लोमशिकायै निखिलां कथां । (अनिवेदयत्, निवेदयत् न्यवेदयत्) 2. जनाः वृक्षेभ्यः कष्टं । (ददन्ति, ददाति, ददति) 3. अहं त्वां जालात् । (मोचिष्णामि, मुञ्चिष्यामि, मोचियिष्यामि) 4. जनाः नदीजले मालिन्यं गच्छित। (विसर्ज्यं, विसर्ज्य विसर्जियत्वा)
2. व्याघ्रस्य पिपासा अभवत्। (शान्तम्, शान्तः, शान्ता) 3. पुत्री नमित। (मात्रम्, मातरम्, मातरम्) 4. अनुजः ज्येष्ठा प्राणमत्। (स्वसरम्, स्वसुम्, स्वसारम्) 5. व्याधः व्याघ्रं बिहः निरसारयत् (निः+असारतय्)। (जालेन, जालम्, जालात्) 6. अहं त्वां जाले बद्धं दृष्टुमिच्छामि। (प्रत्यक्षः, प्रत्यक्षः) उत्तरम् (क) 1. धर्मे 2. शान्ता 3. मातरम् 4. स्वसारम् 5. जालात् 6. प्रत्यक्षम् (ख) 1. चञ्चलः लोमशिकायै निखिलां कथां । (अनिवेदयत्, निवेदयत् न्यवेदयत्) 2. जनाः वृक्षेभ्यः कष्टं । (ददन्ति, ददित) 3. अहं त्वां जालात् । (मोचिष्णिम, मुञ्चिष्पामि, मोचियष्पामि) 4. जनाः नदीजले मालिन्यं गच्छित। (विसर्ज्यं, विसृज्य विसर्जियत्वा) 5. दिवसे चञ्चलः वने गतवान्। (अन्ये, अन्य, अन्य, अन्यस्मन्)